

Sandu Frunză – prin iubire, de la filosofie la poezia clipei înveșnicite

Articol scris de: [Ionuț Tene](#) / 5 dec. 2023

Filosoful și

teologul Sandu Frunză a venit mai târziu, din punct de vedere editorial, să ia loc la masa poezilor, ca să se înfrupte din marele praznic al poeziei. Nu este un caz singular. Și poetul Tudor Arghezi a debutat editorial la 47 de ani, când era cunoscut și celebru, ca jurnalist și editor de publicații

culturale. Poate o sfială a inimii sau un dezinteres sfielnic a publicării propriilor creații l-a făcut pe Sandu Frunză să debuteze la o vârstă a maturității depline, cu un volum de versuri edificat cu specificități și irizări sentimentale neo-romantice și panseuri lirice post-moderne. E forma poetului de a își dezveli sufletul în fața cititorilor, un suflet care-și extrage seva, iată, din liricul autentic. Desigur trebuia să bănuim că în cărțile sale de filosofie și teologie, pe care le-a publicat, răzbate a priori un tonic filon liric, ce putea fi perceput de ochiul atent al unui cunoscător de muze. În anul 2023, Sandu Frunză și-a făcut curaj, pentru că trebuie să ai curaj, ca să publici un volum de poezie la o vârstă când toți ceilalți te consideră filosof, teolog, eseist sau pur și simplu domn` profesor. Poezia este o formă de împărtășanie a propriei inimi din care se înfruptă toți ceilalți cu un ochi vigilent, critic sau cu inima curată. Despre curajul de a publica "tardiv" editorial a scris în prefața volumului filosoful Vianu Mureșan câteva cuvinte inspirate: "Cred însă că indiferent de vârstă, momentul când cineva decide să iasă în lume cu poezie trădează o anume torsiune intimă, o schimbare în personalitatea lui sau în dispoziția cu care se prezintă lumii. Este gata să-și dea jos măștile sociale și profesionale, să se arate cu fețele lui vulnerabile, neștiute, să-și recunoască naivitățile, neputințele și îngenuncherile. Prin poezie se vede sufletul omului ca printr-un vitraliu, chiar și ceea ce ține ascuns îl trădează, iar ambiguitățile relevă ceva foarte profund. Mare parte din ceea ce este omul rămâne definitiv în ambiguitate. Sandu Frunză, cu acest debut poetic în volum ușor tardiv – dar ce înseamnă, de fapt, „tardiv” când e vorba de cărți? – vine în fața noastră dintr-o postură pe care puțini i-o bănuiau, încă și mai puțini i-o cunoșteau." Vianu Mureșan consideră că "Sandu Frunză nu scrie din inspirație, prins de fiorul spontaneității care pe mulți îi seduce și abandonează la fel de repede. El gândește tema înainte, și-o structurează într-o formă de coerență narativă, folosește fără reținere metafore, comparații, adică tropii „demodați” de care tinerii poeți se feresc cu oroare, uneori caută un ritm muzical, potrivește versurile în rimă." Volumul de versuri "Iubirea ca un vis infinit dăruit unei clipe" apărut la prestigioasa Editură Eikon se bucură și de generoase postfețe din partea lui Aurel Codoban și Oanei Boc. Specialistul în filosofia amorului Aurel Codoban face o referință delicată despre poet: "Citite când și când, despărțite una de alta, poemele pot părea niște capricii de gânditor, care se lasă furat de nostalgia pasiunilor tinereții. Adunate împreună, ele capătă o culoare și o forță expresivă nebănuită." Oana Boc subliniază că "poetul Sandu Frunză ne propune în acest volum o perspectivă în care iubirea își asumă rolul total al re-creării lumii de la început." Poezia lui Sandu Frunză exteriorizează intimitatea unui spirit eminescian exploziv, înamorat de eternitatea unei clipe de iubire. Poeziile publicate la vârsta unei maturități depline nu înseamnă că au fost scrise la vremea reflecției unei vieți trecute de prima tinerețe, ci sunt panseuri subliminale în stil cartezian. Poetul este într-o căutare febrilă a originalității lirice, o incursiune la începuturile

inițiale, trezvie care se primește la prima adolescență a inimii. "Dacă ai privi-o,/Zamolxis,/și tu te-ai îmbujora/Și te-ai lăsa chemat de lumina blândă reflectată/De buzele ei umezite de apa băută la izvorul /din preajma sanctuarului dacic."(La sanctuar). Poezia este o "ars poetica" a autorului, fapt ce mi-a adus aminte de vremurile de la începuturile anilor `90, când Sandu Frunză, împreună cu Vianu Mureșan, frecventa cafenelele și localurile boemei literare clujene, adevărate sedii de cenacluri ale poeților din gruparea poetică neo-avangardistă Gruparea Zalmoxis. Acele întâlniri lirice de "subterană" au fost adevărate "memento mori" inițiatice, din care a izvorât o generație poetică de excepție, ce și-a impus un stil original și inconfundabil în literatura română contemporană. Poetul compune adevărate pictoriale de o frumoasă și neașteptată incongruență stilistică modernistă: "Fata cu paltonul verde, printre sălcii/venind spre mine ca un vis devenit realitate/Cu fiecare pas inima mea se umple de bunătate/de parcă numai ea mai știe să rostească/iubirea și candoarea acestei lumi/Cu părul în vânt ca un foc hrănit de soare/Trage după sine tot albastrul cerului/Se ivesc/ghiocei de-a lungului malului/în urmele pașilor ei căutând spre mine/revelându-se pe ea în mine însumi." (Fata). Poezia este o adevărată declarație de dragoste decupată din filmul "Love story". Poetul se recompune în tablouri lirice cu o emoționantă putere de expresie, în metafore penetrante și, totuși, atât simple, construind astfel efecte poetice ce pătrund în cele mai ascunse sipe sidefate ale sufletului cititorilor. Poetul compune o sumă de pasteluri, Autorul descompune realitatea în reverii nostalgice, care predispun lectorul la melancolie: "Stau la capătul străzii pustii și privesc/aleile ce parcă duc nicăieri/Frunzele moarte dorm sub zăpada/Ce s-a lăsat îndelung așteptată, în liniște..." (Să mor și să trăiesc în inima ta). Poeziile se frâng în scintilații epice, ca mărturii din taina unei iubiri subiective. Este despre teama pierderii iubirii care mișcă lumea și o esență a umanității: "Nu știu/cum va fi lumea când nu voi mai putea iubi/Dar, Doamne, cum ai știut tu să rânduiești lucrurile/așa cum stelele să fie luminători, luna să apară în voia ei/soarele să răsară ca și cum tu ai fi prezent/și iubita mea să îmi iasă în cale la vremea potrivită. (Nu știu). În poezie negația realității prin "nu știu" reprezintă de fapt o cunoaștere apofatică. Poetul și-a însușit instrumentarul liric, în care negația "nu" devine afirmația "da". La Sandu Frunză iubirea pendulează între sacru și profan într-o sinergie complementară în care contrariile nu se exclud. Iubirea e "paulină" ca în finalul romanului lui Marin Preda, un fundament a lumii de aici și de dincolo. Prin frumosul creativ există și învie o spiritualizare a profanului. Doar poezia poate face din iubire o transubstanțiere de la sacru la profan, fără să afecteze frumusețea adevărului creației. E un meșteșug al poetului cu care reușește să surprindă în propriul insectar al talentului metafore, ca puternice forme ale expresiei originalității. Într-o manieră simplă, nu simplistă, poetul surprinde sacru și profanul asociate, prin comparații puternice și asemănări. Între "catedrală" și "trupul femeii" trăiește o candoare sublimă

care anihilează carnalul profan. E un stil poetic al comparațiilor ce-l propulsează pe poet spre originalitate. Stilul contrariilor care neagă asperitățile oferă o autentică originalitate, ce face recognoscibil mesajul poetului. Este prima treaptă pe scara spre lirism, pe care poetul o urcă cu talent și măiestrie spre a atinge zborul lirei. Și lumea mea toată/pare o catedrală în care/splendoarea clipei e măsurată de trupul tău/frumos ca un gând de primăvară” (Frumos veșmânt). Poeziile par ierurgii bizantine într-un veșmânt neo-modern. Versete biblice irup din ”Cântarea Cântărilor” în poeziile lui Sandu Frunză, care transformă iubirea profană, prin spiritalizare, în iubire sacră, ca o rugăciune. Iubirea este curăție la Sandu Frunză, posibilă atât într-o mansardă studențească, cât și în altare. E poezia care îmbracă iubirea în veșmântul veșniciei. Sandu Frunză compune versuri în manieră neo-modernă, în stilul reflexiv al poezilor clujeni post-decemбриști de la începutul anilor 90: Horia Muntenuş, Daniel Sechie, Daniel Hoblea, Alexandru Hălmăgeanu și întoarce versul, frângând metafore, în maniera lui Adrian Bumb. Referințele biblice le descoperi, ca o iluminare a propriului sine în majoritatea versurilor din volum. Am putea afirma că eul liric al poetului este un ”alter ego” al creatorului versetelor ”Cântarea Cântărilor.” Izvorul primordial al lirismului e inima, la care se reîntoarce de fiecare dată iubirea, care atunci când este incandescentă purifică profanul și sacru într-o simbioză mântuitoare: ”Ca un înger de dorință/se plimba prin grădina cu trandafiri/când s-a ivit /unica locuitoare a paradisului/cu trupul fierbinte/ca o cană de vin fiert oferit de muze/Mistuit de buze/și de mângâieri s-a lăsat /în vraja visului/O încântare a cântărilor/vibrând suflet lângă suflet (Încântarea cântărilor). Poetul, deși venit mai târziu în mod oficial la masa poezilor, a fost de fapt dintotdeauna acolo, chiar dacă scria doar filosofie și teologie în anii tinereții. Sandu Frunză se înscrie, deja, prin talent, stil și manieră onirică de a-și exprima fecunditatea excelenței metaforei, un poet în rândul generației neo-moderne clujene și ardelen. Poetul și-a dat examenul de licență a poeziei, prin acest frumos și ”semnificat” volum de versuri ”Iubirea ca un vis infinit dăruit unei clipe”, devenind un poet recunoscut și recognoscibil de către colegii de breaslă, iubitori de muze. Paradoxul liric, care-l face original pe autor, este tocmai paradigma poetică și eminesciană – iubirea de o clipă este de fapt veșnicia în definirea poeziei.

Ionuț Țene